

- TABARAT
- 170053 RABAI

90-965748

Raba'ī, Muḥammad ibn 'Abd Allāh,
910-989.

(Tārīkh mawlid al-'ulamā' wa-
wafayātihim)

تاريخ مولد العلماء ووفياتهم / لابي
سليمان محمد بن عبد الله بن احمد بن
زهر الربيعي الدمشقي ؛ دراسة وتحقيق
عبد الله بن احمد بن سليمان العمدة . --
الطبعة 1. -- الرياض : دار العاصمة ،
1410 [i.e. 1989 or 1790]

2 v. (824 p.) ; 25 cm.

Originally presented as the
author's thesis
(master's)--al-Jāmi'ah
al-Islāmiyah, 1981.

Includes bibliographical
references (v. 2, p. 783-805)
and indexes.

50 riyals (set)
AP-Islamic Hist.

103 ARALIK 1993

RABAI

87-962615

Raba'ī, Muḥammad ibn 'Abd Allāh, d. 989.

(Waṣāyā al-'ulamā' 'inda ḥuḍūr al-
mawt)

وصايا العلماء عند حضور الموت /
تأليف الحافظ أبي سليمان محمد بن عبد
الله بن أحمد بن زهر الربيعي ؛ حققه
وصنع فهرسه صلاح محمد الخيمسي ؛
راجعته وخرجه أحاديثه وعلق عليه عبد
القادر الأرنؤوط . -- الطبعة 1. --
دمشق ؛ بيروت : دار ابن كثير ،
1986.

146 p. ; 25 cm.

Title page vocalized.

Includes bibliographical references
and indexes.

£4.00
L&S-Islam.

پندآمیز است (نک: یاقوت، ۱۷/۲۰، ۱۸). همچنین مجموعه‌سائلی داشته که اکنون در دست نیست، اما ابن خلکان که آن را دیده، می‌گوید در رسائلش بیش از رعایت سجع و قافیهِ به معانی و مفاهیم عنایت داشته است. وی با این حال ترصیعیهای او را ستوده است (۲۴۴/۶، ۲۴۶). این زیاده در مشاغل دیوانی خود نیز درستکار و خیراندیش بوده و این اثیر (۱۲/۱۳۸) وی را به حال مردم سودمند دانسته است. این زیاده در بغداد درگذشت و بنا به گزارش منذری (همانجا) در کاظمین در جوار مرقد امام موسی بن جعفر (ع) دفن گردید.

ماخذ: ابن اثیر، الکامل؛ ابن خلکان، وفیات؛ ذهبی، محمد بن احمد، سیر اعلام النبلاء، به کوشش بشار عواد معروف و محیی هلال السرحان، بیروت، ۱۴۰۴ ق/ ۱۹۸۴ م؛ همو، المر، به کوشش محمد سعید بن بسینی زغلول، بیروت، ۱۴۰۵ ق/ ۱۹۸۵ م؛ همو، المختصر المحتاج الیه من تاریخ العاظم ابن دبی، بیروت، ۱۴۰۵ ق/ ۱۹۸۵ م؛ منذری، عبدالمعظم بن عبدالقوی، التکملة لوفیات الثقله، به کوشش بشار عواد معروف، بیروت، ۱۴۰۵ ق/ ۱۹۸۴ م؛ یاقوت، ادبا.

ابن زبیر، ابوسلیمان محمد بن عبدالله بن احمد بن ربیع بن زبیر ربعی (۲۹۸ - ۳۷۹ ق/ ۹۱۱ - ۹۸۹ م)، محدث و مورخ دمشق. پدرش ابومحمد عبدالله بن احمد (د ۳۲۹ ق/ ۹۴۱ م) قاضی دمشق بود و نسبش به نزار بن معد بن عدنان می‌رسد (سمعی، ۲۵۶/۶ - ۲۵۷). ابوسلیمان در رقه به دنیا آمد (ابن حجر، ۵۴۳). از پدر خویش (سمعی، ۲۵۸/۶) و ابومحمد عبدالله سلمی (ابن عساکر، ۱۸۹)، ابوالقاسم بقوی (ابن ماکولا، ۱۶۳/۴)، جُماهر بن محمد زَمَلْکَانِی، محمد بن خُرَیم، محمد بن فیض غسانی، سعید بن عبدالعزیز، محمد بن ربیع جیزی، ابوبکر بن ابی داوود و دیگران حدیث روایت کرده است (ذهبی، ۹۹۶/۳ - ۹۹۷). از زندگی او چندان اطلاعی در دست نیست. نقل کرده‌اند که تصانیف او باعث اعجاب ابوجعفر طحاوی شده و به ابن زبیر گفته است که شما [مؤلفین] داروسازان و ما [فقاها] پزشکان هستیم (همو، ۹۹۷/۳). ابن ماکولا (همانجا) او را ثقه شمرده و کتانی نیز وثوق و امانت او را ستوده است (ذهبی، همانجا). اسماعیل بن محمد بزری مُقری صوفی (یاقوت، ۵۶۴/۱)، مکی بن محمد بن عمر مؤدب (خطیب بغدادی، ۳۸۷/۹)، ابوتمام رازی، عبدالغنی بن سعید، محمد و احمد فرزندان عبدالرحمن بن ابی نصر، محمد بن عوف مزنی، ابونصر بن جَبان و دیگران از ابن زبیر روایت کرده‌اند (ذهبی، همانجا). ابن زبیر در جمادی الاولی ۳۷۹ ق/ اوت ۹۸۹ م درگذشت (همانجا). کتانی وفات او را در ۳۷۷ ق/ ۹۸۷ م دانسته است (ابن حجر، همانجا). معروف‌ترین تألیف ابن زبیر - که اکنون از وجود آن اطلاعی در دست نیست - تاریخ او به نام الوفیات است. این تاریخ از سال اول هجرت / ۶۲۲ م آغاز و به ۳۳۸ ق/ ۹۴۹ م منتهی شده است. بر این کتاب، که حاجی خلیفه عنوان وفیات الثقله را بدان داده به ترتیب ابومحمد عبدالعزیز کتانی (د ۳۶۶ ق/ ۹۷۷ م)، ابومحمد هبة الله بن احمد اکفانی (د ۴۸۵ ق/ ۱۰۹۲ م) و ابوالحسن علی بن مفضل مقدسی ذیل نوشته‌اند. ذیل علی بن مفضل تا ۵۸۱ ق/ ۱۱۸۵ م می‌رسد. بر آن

ماخذ: ابن سوده، عبدالسلام بن عبدالقادر، دلیل مورخ المغرب الاقصی، تطوان، ۱۹۵۰ م؛ ازهریه، فهرست؛ یسنانی ف؛ بغدادی، ایضاح؛ همو، هدیه؛ تیموری، فهرست؛ حجی، محمد، فهرس الخزانه العلمیه الصبیحیه سیلا، کویت، ۱۹۸۵ م؛ زرکلی، اعلام؛ سید، خطی؛ ظاهریه، خطی؛ علوش، ی. ر. و عبدالله رجراجی، فهرس المخطوطات العربیه المحفوظه فی الخزانه العامه بریاط الفتح (المغرب الاقصی)، ریاط، ۱۹۵۴ م؛ کتانی، عبدالحی، فهرس الفهارس والائتبات و معجم المعاجم و المشیخات و المسلسلات، فاس، ۱۳۴۶ ق؛ گزن، عبدالله، المنتخب من شعر ابن زاکور، مغرب، ۱۹۲۱ م؛ همو، التبرغ المغربی فی الادب العربی، بیروت، ۱۳۹۵ ق/ ۱۹۷۵ م؛ مخلوف، محمد بن محمد، شجرة النور الزکیة، بیروت، ۱۳۴۹ ق؛ منصور، عبدالحفیظ، فهرس مخطوطات المکتبه الاحمدیه بتونس، بیروت، ۱۹۶۹ م؛ نیز: EP; GAL. محمدعلی لسانی فشارکی

ابن زباده، قوام الدین ابوطالب یحیی بن سعید شیبانی (۵۲۲ - ۵۹۴ ق/ ۱۱۲۸ - ۱۱۹۸ م)، دولتمرد، ادیب و شاعر. برخی منابع عنوان مشهور او را ابن زباده نوشته‌اند که تحریف ابن زباده است. وی که اصلش از واسط است در بغداد متولد شد (منذری، ۳۱۵/۱). علوم ادب را نزد جوالیقی فرا گرفت (یاقوت، ۱۷/۲۰) و از ابوالحسن علی بن هبة الله بن عبدالسلام، ابوالفرج عبدالخالق بن احمد بن یوسف و ابوالقاسم علی بن عبدالسید بن صباح حدیث شنید و خود نیز مدتی در بغداد و واسط حدیث گفت. ابن دبی شاکر دوی بوده و ابن خلیل نیز از وی روایت کرده است. عمده شهرت ابن زباده در کتابت و انشاء است، چنانکه او را سرآمد کاتبان و منشیان روزگار خویش دانسته‌اند (منذری، همانجا؛ ذهبی، المختصر، ۳۸۹ - ۳۹۰). وی کاتبی دانشمند بود که در فقه، اصول، کلام و حساب دست داشت و همه این دانسته‌ها را با هنر خویش درآمیخته بود (منذری، همانجا؛ ذهبی، المر، ۱۱۰/۳). ابن خلکان، ۲۴۴/۶، او پیش از شغل کتابت، مشاغل دیوانی دیگری داشت، ابتدا منصب نظارت در دیوان بصره، واسط و جله به او واگذار شد و پس از برکناری از دو دیوان اخیر تا محرم ۵۷۵ ق عهده‌دار نظارت بر دیوان بصره بود، سپس ناظر دیوان مظالم و حاجب باب نویی گردید (ابن خلکان، ۲۴۵/۶). در ربیع الاول ۵۷۷ ق از آن مقام معزول و بار دیگر در جمادی الاول ۵۸۲ ق به نظارت دیوان منصوب شد. در ۱۹ ربیع الاول ۵۸۳ ق هنگامی که مجدالدین ابوالفضل هبة الله معروف به ابن الصاحب، استاد (ه م) خلیفه کشته شد، ابن زباده جانشین وی گردید و مدت دو سال در این مقام باقی ماند، سپس به واسط رفت و همانجا اقامت گزید. وی در رمضان ۵۹۲ ق به دیوان انشاء فراخوانده شد و به عنوان منشی مخصوص (= کاتب السر، نک: ذهبی، سیر، ۳۳۷/۲۱) مشغول به کار شد. سپس عهده‌دار نظارت در «دیوان مقاطعات» گردید و تا پایان عمر در این منصب باقی ماند (یاقوت، همانجا).

ابن خلکان (۲۴۷/۶ - ۲۴۹) داستان مفصلی نقل می‌کند که براساس آن، ابن زباده مورد توجه مرکز خلافت قرار گرفت و وزارت یافت، اما وی این داستان را درست نمی‌داند. ابن زباده اشعاری نیز سروده است. غالب آنچه از آن اشعار در دست است، دارای مضامینی

نجم عبدالرحمن خلف أستدرابات على تاريخ التراث العربي: قسم علم
الحديث، الجزء الرابع، جدة 1422، ص.

ISAM 090257 .

RABA?

١١١١ - أحاديث الربيعي (جزء) *

- الربيعي: أبو سليمان محمد بن عبد الله بن أحمد (ت ٣٧٩ هـ) (٢).
- منه نسخة محفوظة في المكتبة الأحمدية « الأوقاف » بحلب، رقم (٣١٤)، في (٤) لوحات، كتبت سنة ٧٣٧ هـ.
- وعنها صورة محفوظة في جامعة الملك سعود، رقم (٢/٥١٦ م ص) (٦-٩ ل).

٢٥ EYLUL 2006

Rabai

٧٤١- كتاب «فضائل الشام» للربيعي:

قرأته على أبي الفرج، وعلى أبي المعالي الأزهرّي،
بسماع الأول من القطب عبدالكريم بن عبدالنور بن منير
الخليبي الحافظ، وبسماع الثاني من البدر محمد بن أحمد ابن
خالد الفارقي، قالا جميعاً: أنبأنا محمد بن إسماعيل
الأثمطي، أنبأنا هبة الله بن الحضرمي بن طاووس، أنبأنا
أبو الفضل ناصر بن محمود بن علي القرشي، أنبأنا
أبو الحسن علي بن أحمد بن زهير التيمي، أنبأنا أبو الحسن
علي بن محمد بن شجاع الربيعي، به.

Görüldü 31.07.06

20 MART 2009

شهاب الدين أبو الفضل أحمد بن محمد بن علي بن حجر العسقلاني، المعجم الفهرس أو تجريد
اسانيد الكتب المشهورة والاجزاء المنشورة، تحفة، محمد شكور محمود الحاجي أمير الميادين،
بيروت ١٤١٨ هـ / ١٩٩٨ م، ص. 183. ISAM Ktp. 61756.